

Štěpán Vyhlídka: Cao Cao – hodnocení postavy slavného čínského generála v proměnách času

Práce si klade za úkol představit významnou postavu raného středověku Cao Caoa, jak se jeví v dobových historických pramenech, v pozdějších tradičních literárních zpracováních a v moderní reinterpetaci vytvořené z popudu ideologů KS Číny po r. 1949 s cílem ukázat politickou motivovanost jeho dnešního pojetí.

Práce je rozvržena podle chronologického principu a rozdělena do 4 základních oddílů: Život vojevůdce (pokus o rekonstrukci „skutečného“ Cao Caoa), Zobrazení ve vybraných historických pramenech (Cao Cao podle Sanguozhi, Hou Hanshu a Zi zhi tong jian), Odraz v literární tradici (Lu Ji, ústní tradice a drama a Luo Guanzhong) a Změny ve 20. století (zejména diskuse z r. 1959). Vedle úvodní kapitoly a závěrečného shrnutí (kde je i krátké pojednání o přítomnosti Cao Caovy postavy v současné popkultuře) práci doplňují vlastní překlady 9 ukázek ze studovaných pramenů (s. 96 – 113), bibliografie článků publikovaných v rámci celostátní diskuse o Cao Caovi v r. 1959 a některé další menší přílohy.

Rozvržení, byť s dílčími výhradami (viz níže), je logické a přehledné. Autor čerpá ze standardních pramenů a používá základní sekundární literaturu; ta není zcela dostatečná pouze v případě literatury o politických kampaních v ČLR. Práce je napsána jasným stylem s minimem neobratností, autor adekvátním způsobem využívá poznámkový aparát. Překlady čínských textů jsou zdařilé. Celkově práce dokládá, že autor se orientuje v tématu a je schopen samostatné analýzy pramenů. Zvláště potěšitelné je, že práce je psána se zjevným zaujetím pro téma, což dokazuje i bohatství doprovodného obrazového materiálu. Přesto mám k práci dílčí kritické připomínky:

Rozvržení

Oddělení kapitoly „život vojevůdce“, která je založena na materiálu historických kronik, od kapitoly věnované „zobrazení ve vybraných historických kronikách“ postrádá hlubší reflexi problému odhalení „historické pravdy“. S ohledem na způsob rekonstrukce „autentické“ historické postavy (která, jak autor správně poznamenává, je více než problematická), by bylo na místě nejprve pohovořit o povaze pramenů, z nichž autor čerpá a konkrétněji pojednat o jejich možnostech podat „pravdivý historický“ obraz osobnosti.

Umístění Lu Jiho Žalozpěvu do kapitoly literárního zpracování je problematické. Text je svou povahou zamýšlením nad klády a zápory historické postavy a bylo by lépe využít jej jako pramen v předchozích kapitolách o „historickém“ Cao Caovi. Pokud byl vřazen mezi literární díla reflektující postavu Cao Caoa, bylo nutné více zdůraznit jeho odlišnou povahu od děl dramatických a románových a konec konců i více zdůraznit odlišnou dobu jeho vzniku.

Souhrnné charakteristiky

V souhrnných charakteristikách uvádějících témata jednotlivých kapitol někdy chybí zmínky o věcech podstatných z hlediska tématu. Objevují se také nepřesné formulace, které mohou působit zavádějícím dojmem:

V pojednání o historických kronikách postrádám byt' jen zmínku o tom, že Sima Guang byl představitelem rodícího se neokonfucianismu a co to implikuje pro jeho historickou práci.

V pojednání o dramatu se zdá, že autor nemá plně ujasněnou problematiku různých vrstev tradiční čínské literatury a proměn jejich role i společenské prestiže v průběhu doby. Chybí zde podrobnější pojednání o zaju z doby Mongolské, v nichž téma Sanguo hraje důležitou roli. Xu Weiova dramatizace příběhu Cao Caoa a Mi Henga představuje již pozdější, více individualizovanou, transformaci původních her na náměty Sanguo.

Pojednání o románu Sanguo yanyi autor pomíjí jeho zjevný popularizační a výchovný účel naznačený v názvu (tongsu yanyi – populární předvedení/rozvedení). Zde by stálo za zamýšlení, nakolik je schematické pojetí Cao Caoa a dalších postav poplatné neokonfucianským ideálům.

V souhrnné charakteristice politického vývoje po r. 1949 se ztrácí bytostně represivní rozměr čínskému režimu, který ovlivňoval všechny kampaně od samého počátku (např. krátce zmíněná kampaň proti Jü Pching-poovi byla především nástrojem podmanění celé generace západně vzdělané inteligence a potlačení nezávislých názorů.)

Léta 1959 a 1960, kdy probíhá a posléze je publikována diskuse o Cao Caovi jsou léty katastrofálního Velkého skoku a následujícího rozkolu uvnitř KS. To není patřičně zdůrazněno a nejsou z toho vyvozeny důsledky pro vyhodnocení kampaně.

Zmínky o marxismu jsou vágní a nevýstižné. Např. na s. 73, či na s. 88 („ztvárnění historické skutečnosti z hledisek marxismu“) – není zřejmé, co se zde míní marxismem.

Dílčí omyly či opomenutí

Charakteristika historických kronik (s. 38) postrádá jasné konstatování, že oddíly biao a shijia v dynastických kronikách ztrácejí význam a přestávají se užívat. Název oddílu zhi je nevhodně překládán jako „historická“ pojednání.

Mi Heng byl také významný básník

Bylo by na místě říci, že „Vysoký představitel, který se odvážil vystoupit s kritikou Velkého skoku“ (s. 71), byl maršál Peng Dehuai.

Guo Moruo byl v r. 1959 nejen „aktivní člen KS“ (s.84), jak píše autor, ale zastával významné pozice ve státě a byl mluvčím radikálů blízkých Maovi

apod.

Nedostatečně adresné souhrnné charakteristiky spolu s dílčími nepřesnostmi brání autorovi proniknout hlouběji pod povrch oficiální diskuse o Cao Caovi. Ve vyhodnocení kampaně postrádám především zamýšlení nad analogií mezi Cao Caoem a Mao Zedongem, nad sílicím kultem armády a nad cíleným přehodnocováním tradičního opovržení k násilí.

(Podobně i v dodatku o Cao Caovi v dnešní Číně je sice správně poznamenáno, že Cao je reinterpretován jako převážně kladná heroická postava v kontextu hledání nové kulturní identity – chybí však upozornění na souvislost této interpretace se šířícím se nacionalismem a zájmem o čínskou minulost z perspektivy velkých válečných úspěchů.)

Ojedinele se objevují nepřehledné formulace a zdánlivě si protirečící tvrzení. Na nich zakládám své otázky:

- 1) Na s. 24 se poprvé hovoří o Cao Caově sídle v Yechengu, před tím jsou jako jeho sídla jmenována jiná místa. Prosim o doplnění, od kdy byl Yecheng Caovou metropolí a jak se vztahoval k ostatním jeho sídlům.
- 2) Obecně se o Cao Caovi říká, že byl nízkého původu, potomek eunuchův atd. Tuto interpretaci užívá také autor (s. 12 a jinde). Nicméně na s. 11 se hovoří o „vlivném rodu“ Caova děda Cao Tenga a o Cao Canovi, jenž zastával úřad xiangguo. Prosim objasnit.
- 3) Na s. 48 se hovoří o Sima Guangově názoru, že císař by měl „místo hledání dokonalosti studovat činy a strategii svých předchůdců“. V kontextu neokonfuciánského zaujetí sebezdokonalováním působí překvapivě. Prosim zpřesnit, co je tím míněno.
- 4) Na s. 62 je charakterizován jazyk románu Sanguo yanyi jako „elegantní spisovná řeč s prvky hovorového jazyka“. Prosim o přesnější vysvětlení.
- 5) Na s. 73 je zmíněno, že Cao Cao zachránil Cai Wenji a jejího manžela. Koho máte na mysli jako manžela? (srv. její autobiografickou báseň Beifenshi)
- 6) Na s. 78 je zmíněno Guo Moruovo přirovnání osudu Cai Wenji k paní Bovaryové – v čem spatřuje Guo tuto analogii?

Navzdory zmíněným nedostatkům navrhuji hodnocení známkou velmi dobře.

18.1.2007

Olga Lomová
oponentka